

Besöksrapport

Bergslagens Artilleriregemente A 9

13 oktober 2025

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som vi fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:
Lina Hedman
Alice Westlund

Allmänt

A 9 Villingsberg är under snabb tillväxt med stöd från A 8. Värnpliktsutbildningen på Bergslagens artilleriregemente A 9 är en del av försvarsbeslutet 2020 för att stärka artilleriförmågan i södra Sverige. Det betyder att A 9 är i en etablerings- och utvecklingsfas. Sedan i år utbildas förbandet på Villingsbergs skjutfält men kommer allt eftersom regementsområdet i Kristinehamn blir färdigbyggt stegvis flytta över sin verksamhet dit. Målet är år 2030.

Under detta värnpliktsår utbildar förbandet 125 värnpliktiga under Noraskogs kompani. Det är ett pjäskompani som utbildar pjäsbesättningar samt funktioner som stab och ledning, närskydd och eldledare.

Under besöket på A 9 mötte Pliktrådet förtroendevalda, stödfunktioner, delar av kompani-/plutonsledning samt förbandsledning. I rapporten beskrivs de delar som sticker ut i positiv eller negativ mening. Det som inte lyfts i rapporten fungerar utan anmärkning eller inte kommit Pliktrådet till känna. Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket har kommunicerats till A 9.

Sammanfattning

Förbättringspunkter

- Skapa en tydlig gemensam syn på förbandet kring användningen av disciplinanmälningar.
- Se över befäls jargong mot sjuklappar och sortering av vilka som får gå till försvarshälsan.
- Förbättra schemadelgivning så att de värnpliktiga kan planera sin återhämtning och fritid.

Positiva exempel

- Militärrestaurangen i Villingsberg håller hög kvalitet och är mycket uppskattad.
- NVK fungerar väl med högt deltagande samt möten under kompanifys.

Innehåll

Arbetsmiljö och säkerhet	3
Materiel och personlig utrustning	3
Försvarshälsan	3
Attityder och jargong	4
Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter	4
Rättstjänst	5
Information och mönstring	5
Medinflytande	6
Fritid	6

Arbetsmiljö och säkerhet

Skyddsassistenterna har ej fått den centrala skyddsassistentsutbildningen och de värnpliktiga har låg kunskap kring avvikelserapportering. Skyddsassistentens arbete samt avvikelserapportering är två viktiga delar i att uppmärksamma arbetsmiljöproblem och säkerhetsrisker i verksamheten. Pliktrådet uppmanar till vidare utbildning.

De värnpliktiga har vårdat vapen med CLP på sina egna liggunderlag. Förbandet bör se över sin CLP hantering då CLP ej ska komma i direkt kontakt med hud. Pliktrådet rekommenderade att använda sopsäckar över liggunderlagen vid vapenvård.

Både 10-månaders eldledare samt stab och ledning har upplevt problem med en för brant fysisk belastningstrappa. 15-månaders instämmer om att tillämpningen av stegringsmodellen fungerade bättre vid deras inryck. Pliktrådet uppmanar förbandet till att se över sina rutiner kopplat till belastning inför kommande värnpliktskullar. Utbildningen måste läggas upp på ett sätt som möjliggör samma förutsättningar för alla att hålla sig i tjänstbart skick.

Förtroendevalda lyfter maten och militärrestaurangen som en av förbandets styrkor. Detta särskiljer förbandet från många andra förband där maten och militärrestaurangerna är återkommande problem.

Materiel och personlig utrustning

De värnpliktiga upplever PEDARS-systemet som bristande. De får ej ut allt som beställs och befäl tycker att vissa artiklar överkonsumeras och lämnar därför inte ut mer av det. Exempelvis var de värnpliktiga tvungna att motivera varför de behövde en ny sopborste, som de sedan inte fick ut på flera veckor. Detta försvårade de värnpliktigas städrutin. De värnpliktiga upplever att de slutat beställa de persedlar som befäl konsekvent nekat vilket har ökat bristerna. Förbandet menar att uteblivna beställningar berott på brist på materiel, och inte en begränsning på grund av att värnpliktiga överkonsumerat artiklar. I detta fall behöver kommunikationen till de värnpliktiga i så fall förbättras. Förbandsledningen hänvisar till att det återstår rutiner att utarbeta på grund av att förbandet är nytt och ligger på ett fysiskt avlägset läge.

Efter Pliktrådets besök har systemet kring PEDARS reviderats och de nya rutinerna upplevs fungera mycket bättre.

Försvarshälsan

När Pliktrådet pratade med försvarshälsan upplevdes läget bra. De uppgav ingen begränsning i materiel, personal eller väntetid för vård. De värnpliktiga upplevde dock en överbelastning under inrycksperioden. Akuta problem behandlades snabbt men vid lindrigare skador och sjukdomar tog vården längre tid och i vissa fall uteblev den helt. En individ på stab och tross fick till slut söka civil naprapat på grund av ryggproblem individen ej fick hjälp med. De värnpliktiga har fått information att de ska nyttja försvarshälsan likt en vårdcentral och utifrån det utvärdera om de har ett behov att gå dit eller inte.

De värnpliktiga har upplevt en granskande inställning från befälens håll till sjuklapparna värnpliktiga lämnar in. Detta har förbättrats längre in i utbildningen men i början upplevdes det som ett problem.

En värnpliktig lyfte att den hade svullna och rodande fotleder och vader till ett befäl. Individen fick instruktionen att det räckte att lätta på kängorna. En plutonsbefälselev fick i uppdrag att lindra individens utslag, varpå det senare visade sig vara rosfeber. När detta lyftes med kompani- och plutonsledning var responsen att de värnpliktiga måste bli tydligare med sina symptom för att befäl ska kunna ta mer grundade beslut. De lyfte även att för många går till försvarshälsan trots att det hade räckt med anpassning av tjänsten. Pliktrådet trycker på att befäl ej får göra egna medicinska bedömningar och att förbandet behöver ta in mer personal till Försvarshälsan om den blir överbelastad. För att skapa den önskade öppna dialogen mellan värnpliktiga och befäl behöver befälens jargong mot individer som söker vård förbättras, speciellt i samband med inryck. Om de värnpliktiga känner en högre tillit till att befälen tar symptom och begränsningar på allvar kommer det även underlätta dialogen kring vilka åtgärder och anpassningar som krävs.

De värnpliktiga upplever det som att vården har blivit bättre längre in i utbildningen och att det nu går snabbt att få hjälp. Förbandsledningen berättar att de kommer göra en medicinsk kartläggning i syfte att lära och dra erfarenheter för att utveckla den preventiva vården. Pliktrådet ser positivt på initiativet och uppmanar förbandet att se över sina vådrutiner inför kommande inryck.

Attityder och jargong

De värnpliktiga upplever generellt en god jargong mellan dem och befälen. Ett befäl utmärker sig i negativ mening då denne upplevs som oförutsägbar och något aggressiv. Befälet har skällt ut truppen med svordomar över mindre missförstånd. De värnpliktiga uppger att detta lett till att de tappat respekt för befälet och trycker på att det är ett dåligt föregångsmannarskap, både under värnplikten och för de som väljer att söka vidare engagemang. Detta har lyfts till kompaniledning från både Pliktrådets och de värnpliktigas sida.

Efter Pliktrådets besök lyfte de förtroendevalda upp flertalet av de punkter som diskuterats under en förtroendenämnd. De värnpliktiga frågade bland annat om; förtydligande kring disciplinmålningar, rutin för befattningsbyten och ovan beskrivet befäl. De värnpliktiga upplevde responsen som defensiv och att de inte fick svar på de frågor de ställde, utan snarare bortförklaringar. Det var den första nämnden med ansvarigt befäl vilket påverkade de värnpliktigas första intryck av individen negativt. De värnpliktiga beskrev situationen som väldigt konstig och obekväm samt att det sänkte

förtroendet för ansvarigt befäl. Pliktrådet har varit i kontakt med de förtroendevalda samt LMA (Lokalt Medinflytande Ansvarig). Detta kommer att lyftas under kommande förbandsnämnd.

Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter

De värnpliktiga har fått utbildning i sina juridiska rättigheter och skyldigheter under inrycksperioden men upplever att de saknar kunskap. FST Jur har utbildat befälslaget på förbandet i lagrum som rör värnpliktiga.

Under den grundläggande soldatutbildningen upplevde de värnpliktiga att det var otydligt när tjänsten slutade. De värnpliktiga visste ej om de var fria att röra sig var de ville eftersom de inte fick ett formellt HVO. Pliktrådet uppmanar förbandet till att bli tydligare i sin kommunikation kring när tjänster startar och slutar.

Rättstjänst

De värnpliktiga ansåg vid Pliktrådets besök att de ej fått någon formell utbildning i vad en disciplinanmälan är och vad de används till. De värnpliktiga lyfte sin okunskap under kompaninämnden strax efter Pliktrådets besök (beskriven under attityder och jargong). De värnpliktiga fick där till sig att disciplinanmälningar endast ska upprättas vid lagbrott och händelser som sker mellan värnpliktiga vilket är felaktigt. Pliktrådet har hanterat ärendet med de förtroendevalda och förbandet, och trycker på repetitionsutbildning i juridiska rättigheter och skyldigheter för befäl såväl som värnpliktiga. Förbandet anser att de tydligt har utbildat på disciplinanmälningar, men de värnpliktiga upplever fortsatt en brist på information och konkreta styrningar kring vad de ska disciplinamäla och hur det görs. Pliktrådet uppmanar förbandet till att se över sin utbildning kring juridiska rättigheter och skyldigheter, speciellt disciplinanmälningar, inför nästa värnpliktskull. Det är viktigt att säkerställa tydlig och korrekt information från början för att undvika framtida otydligheter.

Information och mönstring

Majoriteten av de förtroendevalda beskriver informationsflödet till de inskrivna inför inryck som rörigt. Många har blivit omplacerade en eller flera gånger och utbildningsorten har även förtydligats först i ett sent skede. Förtroendevalda berättar att delar av de värnpliktiga har fått styrningen att boka resor till Skövde, och sedan fått reda på att de ska till Villingsberg först i välkomstbrevet en månad innan inryck. Information om centrala befätningsutbildningar har även varit otydlig och sen. Förbandet hänvisar till att de delgivit informationen så fort de har fått reda på den. Om sådant är fallet bör rutiner ses över för att tillse att informationen kan tillhandahållas de värnpliktiga tidigare.

30 soldater ryckte in som 15-månaders, varav fem har blivit plutonsbefälselever. De värnpliktiga upplever en otydlighet kring detta både inför och under de första månaderna av utbildningen. Många har trott att de ska bli plutonsbefälselever men istället blivit bland annat gruppchefer, systemtekniker och fordonsförare. Förtroendevalda beskriver hur ovissheten sänkt motivationen och förtroendet till förbandet. För att förebygga missförståndet för 15-månaders värnpliktiga inför kullen

2026 planerar förbandet att döpa om enheten till förstegspluton. Detta i syfte att göra en tydlig skillnad mellan försteget och plutonsbefälsutbildningen.

Förbandet upplever att de varit tydliga i sin kommunikation och att de pratat om befattningar vid flertalet tillfällen, men de värnpliktiga har en annan uppfattning. Förbandsledningen uppger även att de har förbättrat sina rutiner kring beställning av värnpliktiga samt att de har en tydligare bild av vad förbandet kommer att utbilda framöver. Detta kommer i sin tur göra att denna typ av problem kommer minska för kommande värnpliktskullar. Förbandet har även förklarat problematiken med ett nytt regemente för de värnpliktiga som upplever en ökad förståelse tack vare kommunikationen. Detta vill Pliktrådet gärna vara med och följa upp.

Pliktrådet uppmanar förbandet till att se över sina rutiner kring ändrade inskrivningar. De värnpliktiga ska vara med i processen och hållas informerade. Förbandet bör även se över möjligheten att hålla i informationsträffar för att sänka inrycksstressen för de värnpliktiga.

Medinflytande

De värnpliktiga upplever att medinflytandet fungerar väl i den mening att det är god jargong under plutonens timme och att de vågar lyfta problem. När Pliktrådet träffade värnpliktsnära befäl var dock uppfattningarna annorlunda då mycket av de punkter Pliktrådet lyfte var okänt i befälslaget. Detta trots att de förtroendevalda sagt att de lyft samma punkter under plutonens timme, exempelvis schemadelgivning. 15-månaders värnpliktiga har fått fyra timmars utbildning i sitt förtroendeuppdrag men 10-månaders har hittills endast fått en timme. Pliktrådet uppmanar till vidareutbildning.

Förbandsledningen lyfter att det inte finns något motsatsförhållande på förbandet och att medinflytandet finns för att lösa ut problem och onödiga friktioner, i syfte att få förbandet att fungera bättre. De upplever dock att det finns mindre kommunikationssvårigheter och att information som kommer från förbandsnämnder inte når hela vägen ut till samtliga värnpliktiga. Exempelvis kommer regementets dag att hållas dagen innan höstens högskoleprov. Detta upplevs som ett problem för de värnpliktiga som vill komma hem i god tid och förbereda sig. Problemet lyftes under en förbandsnämnd där ledning hänvisade till en vanlig permissionsansökan för de som ser regementets dag som en begränsning. Denna bild delas dock inte av de värnpliktiga som upplever det strikt obligatoriskt att delta under regementets dag. Förbandet hänvisade även till att de värnpliktiga blir lediga vid 14:30 och har gjort bedömningen att det möjliggör tillräcklig återhämtning. De värnpliktiga med längre resor anser dock att det ändå blir en sen kväll som de hade behövt till sista förberedelser. Som nämnt ovan behöver information och åtgärder från förbandsnämnder kommuniceras ut bättre. Förbandsledning samt värnpliktsnära befäl borde varit tydligare med att uppmuntra de värnpliktiga till att söka permission om det såg regementets dag som en begränsning för högskoleprovet.

Pliktrådet upplever att bilden av förbandet skiljer sig på de olika nivåerna, från värnpliktig, till pluton-/kompaniledning och hos förbandsledning. Pliktrådet uppmanar förbandet att se över rutiner kring plutonens timme samt kompani-/förbandsnämnd. Både vad som ska lyftas uppåt och vad som kommer åtgärdas och kommuniceras nedåt, samt vem som är ansvarig för det på respektive nivå.

Fritid

De förtroendevalda upplever schemadelgivningen som bristande vilket har lyfts under plutonens timme, men de upplever att de ej fått gehör. Förbandsledningen har inte fått höra om detta genom förtroendeorganisationen. 15-månaders berättade att det har varit väldigt varierande beroende på vilken plutonsledning de haft. De upplever en stor skillnad mellan försteget och nu när 10-månaders ryckt in. Tidigare hade de en tydlig stomplan och adekvata dagsscheman men nu har schemadelgivningen blivit mycket sämre. De värnpliktiga upplever utbildningen som oplanerad. De saknar stomschema med permissioner framöver vilket försvårar de värnpliktigas planering för ledighet och återhämtning.

Pliktrådet uppmanar förbandet till tydligare scheman för att ge de värnpliktiga en chans att planera sin fritid. Förbandet bör även se över dagrum och anordna lösningar för att ge de värnpliktiga större möjlighet att umgås på regementet fram till att det nya soldathemmet är på plats.

Soldathemmet är nu förlagt i en del av matsalen men planeras att flyttas till en annan lokal på regementet som för tillfället är under renovering. De värnpliktiga har även dagrum men de upplevs som för små. De har även lyft att de vill ha ny utrustning till dagrummen vilket de upplever att de ej fått gehör för. A 9 i Villingsberg är ett relativt avskilt regemente, vilket ställer högre krav på den meningsfulla fritiden på förbandet.

Avslutning

Pliktrådet vill avsluta med att tacka för besöket och ser fram emot att komma tillbaka i vår. Vid kommande tillfälle kommer punkter som; schemadelgivning, tillgången till försvarshälsan samt utveckling av soldathemmet att följas upp.

Lina Hedman

lina.hedman@pliktradet.se

070 848 61 29